

Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

553

Îcoane
din
istoria Grecilor vechi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea I.

de

Victor Lazăr.

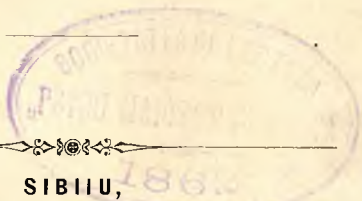
Biblioteca soc. „Petru Maior“

536

B. B.

Mr. citon.

Mr. grup.

SIBIU,

Tipariul tipografiei arhidieceesane.

1904.

Prefață.

Rădăcinile culturii moderne trebuie căutate în cultura antică grecească. Istoria Greciei vechi e deci de interes pentru cercuri cât mai largi. Pentru acestea ne-au lipsit până acum o expunere mai ales a istoriei culturale, de aceea am încercat-o eu. Materialul l-am ales, grupat și expus după datele din opurile K. F. Becker's Weltgeschichte, tom. 1, 2 și 3, și Vogt's ill. Weltgeschichte, tom. 1 și 2.

Având în vedere pe cititorii, cărora e menită cartea, și folosul, ce are să ni-l deie istoria, m'am ferit de expunerea seacă a numelor și numerilor și-am insistat mai ales asupra momentelor culturale.

Iulie 1903.

Autorul.

Istoria Grecilor vechi.

Geografia Greciei vechi.

Grecii sau *Elinii* cei vechi au fost poporul, care a pus cel mai trainic temelie pentru cultura omenirii. Patria lor era partea sudică a Peninsulei-balcanice, care se întinde între Archipelag și Marea-ionică. Țara întreagă e străbătută de numeroase șiruri de munți, cari la nord o deosebiau de celelalte popoare și în lăuntru formau o mulțime de văi. Țermurii sunt tăiați de o mulțime de golfuri și sinuri de mare, așa că partea aceasta, și așa mică, a Peninsulei-balcanice, mai e împrejmuită încă de alte peninsule mai mitite. O mulțime de insule, mari și mici, încunjură această țărișoară cu țăermuri stâncosi și prăpăstiosi și porturi bune. Formațiunea aceasta, precum și firea poporului au fost cauza, de Grecia veche a fost împărțită în multe stătulețe, a căror poporațiune se ocupa, pe timpul de inflorire, mai ales cu comerțul și navigațiunea (umblarea pe mare).

Peninsula greacă e împărțită dela natură în trei părți. Cea nordică, compusă din *Tesalia* (la ost) și *Epir*, se întinde până la golful ambracic și malic. În partea mijlocie, care se întinde înspre sud până la golful corintic și saronic, erau statele *Atica*, *Boeoția*, *Locris*, *Fochis*, *Doris*, *Etolia* și *Acarmania*. Partea aceasta era legată de cea sudică, numită *Peloponez*, prin o limbă îngustă de pământ, istmul dela Corint, astăzi tăiat prin un canal. În Peloponez erau statele *Megaris*, *Achaia*, *Elis*, *Arcadia*, *Mesenia*, *Laconia* și *Argolis*.

În marea egeică erau două grupuri de *insule*: *Sporadele* (cele risipite) și *Cicladele* (cele aședate în cerc). Cele mai însemnate Sporade erau *Samos*, *Patmos*, *Cos* și *Rodos*, între Ciclade *Andros*, *Cheos* și *Naxos*, aceste trei aședate în jurul insulei *Delos*, unde se afla templul străvechiu al lui Apolo. Afară de aceste două grupuri mai erau insulele *Eubea*, *Salamis*, *Citera*, *Eghina*, *Samotrache*, ș. a. Tot de Grecia se țineau insulele ionice *Corchira*, *Lencas*, *Itaca*, *Chefalonis*, *Zachintos*, ș. a. Dela Peloponez spre sudost era insula *Creta*. Insulele acestea încă sunt străbătute de șiruri de munți.

Munții Greciei sunt ramuri de ale munților ilirici. În Tesalia sunt *Osa* și *Olimpul*, în Grecia mijlocie *Oeta* la granița nordică a Etoliei, întinzându-se până la marea egeică și formând vestitul pas al Termopilelor. În Boeția e *Helicon*, în Achaia *Erimantos* și în Laconia *Taighetus*.

Grecia e săracă în *riuri* mai mari, tocmai din cauza, că fiind așa de îngustă și ruptă la țermuri de valurile mării, riurile nu-și pot forma un pat mai lung. În istorie sunt amintite mai des următoarele riuri: *Peneus* (Tracia), *Alfeus* (Arcadia și Elis), *Pamisus* (Mesenia), *Eurotas* (Laconia) și *Chefisis* (Fochis), care se varsă în lacul *Copais*, acesta vestit, pentru-că era împreunat cu marea prin canale subpământene.

Clima Greciei vechi era mai dulce și mai potrivită ca cea de azi. Acum se schimbă adese-ori ferbințeli mari cu frig, secetă mare cu povoaie mari. Causa acestor schimbări fără de veste e pustiirea frumoaselor păduri, cari acoperiau munții și dealurile Greciei vechi. Azi pădurile sunt pustiite, așa că pământul nu mai poate păstra umezeala trebuincioasă pentru regularea climatei.

Despre începutul Grecilor.

Istoria despre începutul Grecilor e acoperită de întunecul poveștilor și miturilor.¹⁾ Atâta pare a fi sigur, că, înainte de venirea Grecilor din Asia, Grecia a fost locuită de *Pelasgi*, așezați mai ales în Tesalia și Epir, de unde au plecat înspre sud întemeind sate și orașe. Urme dela poporul acesta s'au păstrat în zidiri uriașe, numite *ciclopice*, cari erau făcute din sghiaburi mari, de multe ori necioplite și așezate unele preste altele, fără de-a fi împreunate cu tenciueală. Pelasgii erau un popor mai blând, pe care l-au supus ușor Grecii războinici, contopindu-se cu ei, ceea-ce n'a fost greu, fiind popoare înrudite. Mult timp s'a păstrat și pentru Greci numele de Pelasgi. Epoca aceasta a Pelasgilor și a amestecării lor cu Grecii a ținut până pe la anul 1000 înainte de Christos.

Grecii erau împărțiți după limba și obiceiurile lor în patru seminții: *Eolii*, *Dorii*, *Acheii* și *Ioni*, numiri date după cei doi fii ai lui *Helen*, *Feol* și *Dor*, și după nepoții aceluia, *Ion* și *Acheu*. Numirea generală de *Elini* a început să se folosească numai din secol. 7 înainte de Christos, cea de *Greci*, pe care o folosim noi și celelalte popoare, le-au dat-o Romanii, cari îi numiau *Grai*, dar' mai ales *Greci*.

Eolii locuiau mai cu samă în Tesalia sudică, Dorii în Doris, Acheii în Argolis, Laconia și Elis, Ionii în Atica.

---

¹⁾ Mit: istorisire, în care e ascunsă o persoană sau o întâmplare adevărată.

Limba Grecilor era împărțită în mai multe dialecte.¹⁾ În literatură²⁾ au ajuns la însemnătatea cea mai mare dialectul doric, ionic și eolic. Cel dintâiu se folosea în partea ostică și sudică a Peloponezului, cel ionic în Atica și Eubea, cel eolic în Boeotia și Tesalia.

Poporațiunea străveche a Greciei a avut legături cu lumea din afară, îndeosebi cu Fenicienii și cu Egiptenii. Despre aceste legături se află urme în unele din legendele lor. Din Egipt a venit *Cecrops* pe la a. 1550 a. Chr. la Atica, unde s'a căsătorit cu fata regelui de acolo. După legendele³⁾ cele vechi, *Cecrops* a întemeiat orașul Atena, zidind cetatea *Cecropia*. Tot el ar fi introdus lucrarea pământului, căsătoria, obiceiuri religioase și judecătoria regulate.

Un alt străin venit în Grecia a fost *Cadmus* din Fenicia, care a întemeiat în Boeotia cetatea *Cadmea*, în jurul căreia s'a format apoi orașul *Teba*. El a învățat pe locuitorii de acolo măestria scrisorii cu litere și lucrarea metalelor. Opt ani după *Cadmus* a venit Egipteanul *Danaus* la Argos, lucrând și el mult pentru răspândirea culturii. Despre el se povestește, că a avut cincideci de fete, pe cari le-a măritat după cei cincideci de ficiori ai fratelui său Egiptos. Oracolul i-a prevestit, că unul dintre ginerii îl va omori. Ca să se scape de primejdia aceasta, și-a îndemnat fetele să-și omoare bărbații. Toate, afară de una, i-au împlinit dorința. Ucigașele,

1) Graiu, care se deosebește de cel obișnuit la națiunea întreagă, cum este d. e. la noi dialectul macedo-român, istro-român, sau la Germani dialectul Sașilor din Transilvania, al Șvabilor din Bănat etc.

2) Tot ce s'a scris într'o limbă formează *literatura* ei.

3) O istorisire plină cu întâmplări neadeverite.

numite Danaide, au fost pedepsite greu pentru fărădelegea aceasta după moartea lor. Ele au fost condamnate de zei, ca în toată viața lor de veci să care apă într'o bute, care însă nu se umplea nici odată, fiind găurită.

Cel din urmă străin venit în Grecia a fost *Pelops* din Frigia (Asia mică). El s'a așezat în Peloponez, care și-a primit dela el numele. Urmașii lui au trăit tot în fărădelegi, omorându-se mai pe urmă unii pe alții. Sora lui Pelops, *Niobe*, care avea șapte băieți și șapte fete, a fost pedepsită în mod îngrozitor de zei, pentru-că în mândria ei de mamă se ținea de deită, care întrecea pe Latona, soția lui Zeus, căci aceasta avea numai doi copii, Apolo și Artemis. Aceștia doi i-au omorit pe toți cei 14 copii, ear' Niobe a fost prefăcută într'un stan de peatră.

BCU Cluj / **Timpu** eroic. Library Cluj

După timpul, în care stăpâneau încă Pelasgii și după-ce aceștia au fost supuși de Greci, cari s'au amestecat cu ei, urmează *timpul eroic*. Din timpul acesta însă nu avem istorie adevărată, ci tot numai legende, în cari se povestesc despre isprăvile vitejesci ale unor bărbați numiți *eroi*¹⁾. Pe aceștia și-i închipuiau Grecii ca fiind născuți cei mai mulți din mamă pământeană și deu, de aceea și erau numiți unii *semizeii* (jumătate zei). În toate aceste legende e și sîmbure istoric, afară de aceea ele ne arată modul de traiu al oamenilor în acele timpuri vechi.

Epoca eroică se socotesce dela anul 1400 până la a. 900 înainte de Christos.

---

1) Oameni, cari s'au făcut vestiți prin fapte vitejesci deosebite.

Perseu.

Unul dintre cei mai vechi eroi e *Perseu*, fiul Danaei și al zeului Zeus. Oraculul ¹⁾ îi prorocise lui Acrisiu, tatăl Danaei, că nepotul său îl va omori. Ca să nu se întâmple aceasta, Acrisiu a pus pe mama și pe copil într'o ladă, pe care a aruncat-o în mare. Valurile miloase au mînat lada la țărmurii insulei Serifus. Fratele regelui de pe insula aceasta a primit pe cei doi la sine, dînd lui Perseu o creștere bună.

Regele insulei, pe care aflase Perseu o a doua patrie, avea să se căsătorească. Pe insulă era obiceiul, ca toți să aducă regelui daruri în ziua nunții lui. Perseu, fiind sărac, afară de aceea mînat și de dorința de a face fapte vitejești, a plecat la Africa, ca să aducă regelui drept dar de nuntă capul *Meduzei*. În Africa trăiau adevărate trei surori, numite Gorgone, cu șerpi pe cap în loc de păr. Cine se uita la ele, se prefăcea în stan de peatră. Dintre cele trei surori numai Meduza era muritoare. Cu ajutorul zeului Hermes a ajuns Perseu la peștera puturoasă, în care locuiau Gorgonele. Apropiindu-se de ele cu fața întoarsă, în mîna cu o oglindă, a tăiat capul Meduzei. Surorile se deșteptară și tocmai voiau să răsbune pe cea moartă, când se născu din sângele celei ucise un cal înaripat, Pegasus, pe care încălecînd scăpă eroul. La reîntoarcere întilni pe țărmurul mării pe Andromeda, fiica unui rege, dată pradă unui bălaur. El prefăcî bălaurul în stan de peatră cu ajutorul capului Meduzei și duse pe fata mîntuită la tatăl ei, care de bucurie i-o dete de nevestă.

---

¹⁾ Răspunsul, despre care credeau Grecii cei vechi că li-l dau zei la întrebarea, ce li-o făceau, ca să afle viitorul.

Prorocia oraculului despre moartea lui Acrisiu, moșul lui Perseu, încă s'a împlinit. Acesta plecase la o petrecere în Tesalia, unde era și bătrânul. În decursul jocului cu discul ¹⁾, Perseu îl aruncă din nebagare de samă în capul bătrânului, care cădù mort la pământ. Aflând Perseu cine e cel ucis fără voe, a plecat plin de intristare la Tirins, unde a întemeiat orașul Micene.

Heracle.

Cel mai vestit erou a fost *Heracle*, numit de Romani *Hercule*. El era venerat mai ales în Atica și Boeția. Zeus, căpetenia Țeorilor, era tatăl lui, Alcemene mama lui. Soția lui Zeus, Hera, voise să-l ucidă încă în leagăn trimitând doi șerpi la el. Heracle îi sugrumă fără pic de teamă. Când a ajuns în etatea juniei, se afla într'o Ți la niște răscurci. Două femei îl așteptau acolo, una *Arete* (virtutea), cealaltă *Cachia* (destrăbălarea). Cea dintâiu era îmbrăcată simplu și avea o privire aspră. A doua cu sinul gol, ochii ispititori, mișcări nerușinate. Arete îl rugă să pornească pe calea ei. Drumul e plin de spini, viața plină de muncă, dar' la urmă va ajunge la nemurire. Cachia îl îndemna să nu asculte de aceea, ci să vină pe drumul ei, plin cu bani, beuturi, petreceri și femei frumoase. De capătul drumului nu pomenia însă nimic. Heracle se hotărî curând: el alege drumul spinos al virtuții.

Fiind odată furios, a ucis un om. Ca să ispășească păcatul acesta a fost osîndit de Ței să între servitor la regele Euristeu și să îplinească ori-ce lucru i-ar da acesta. Aici

¹⁾ O lespede lată, rotundă, de fer sau bronz, cu care făceau Grecii deprinderi de aruncat la țintă.

a săvârșit cele douăsprezece isprăvi, cari i-au făcut numele vestit la popoarele cele vechi.

Mai întâiu a sugrumat pe *leul nemeic*, din pelea căruia și-a făcut un cojoc. Apoi a ucis un șarpe uriaș, numit *Hidra*, care avea nouă capete. Cum îi tăia unul, îi răsăria din nou altul. Ca să împedea asta, îi ardea cu tăciuni trunchiul fiecărui cap tăiat. A prins apoi *cerboaica* cu coarne de aur a zeiței Artemis, a omorât un *mascur*, care prăpădise o mulțime de oameni, a curățit *grajdul lui Augias*, în care fuseseră 3000 boi, abătând un riu prin grajd. În Arcadia erau multe *paseri răpitoare* cu ghiare de oțel. Oamenii nu mai cutezau să iese din casă, animalele nu mai puteau petrece afară. Heracle prăpădi aceste paseri. A prins un *taur sălbatic* pe insula Creta, a luat dela regele tracic Diomedede *căii*, pe cari îi hrănea cu carne de om, a adus stăpânului său *boii* uriașului Goriones din Spania. În Asia era o țară, în care trăiau numai femei, numite *Amazoane*¹⁾. Dela regina acestora a răpit după o luptă grea cingătoarea ei.

Una dintre cele mai grele întreprinderi a fost aduce-rea merelor din *grădina Hesperidelor*. Heracle nu scia unde e locul acesta, de aceea a colindat multă lume împărăție, ca să-l afle. În călătoriile acestea a ajuns și în munții Caucas. Aici a dat de *Prometeu*, pe care ȳei il ferecaseră de o stâncă. Prometeu furase adecă din cer focul, necunoscut până atunci oamenilor, cari trăiau ca animalele. Din cauza acestui furt l-au fost pedepsit așa de aspru, ferecându-l de stâncă, unde în fie-care ȳi veniau vulturi mari,

---

¹⁾ Amazoanele erau un fel de fătărăi, cari nu voiau să se mărite și trăiau în felul bărbaților.

cari mâncau din carnea lui, ce creștea până a doua zi din nou. Multe sute de ani a suferit Prometeu chinurile acestea, până când l-a scăpat Heracle. Dela Prometeu Ța aflat, că grădina cea frumoasă a Hesperidelor se află înspre apus, unde bolta cerului zace pe umerii bătrânului uriaș *Atlas*¹⁾. Heracle a plecat într'acolo și aflând pe Atlas l-a rugat să-i aducă merele minunate. Uriașul s'a învoit, dar' cu condițiunea, ca Heracle să țină bolta cerului pe umerii săi până la rentoarcere. Heracle a luat bolta cerului pe umerii săi, dar' Atlas n'a mai voit la rentoarcere cu merele să mai poarte aceasta povară. Atunci s'a rugat Heracle să o mai țină numai puțin timp, până își va face o perină pentru umăr, ca să nu-l glodească bolta. Abia luase însă Atlas bolta în samă, și Heracle și plecà de-acolo cu merele.

În călătoria lui a ajuns la strimtoarea, care desparte Marea-mediterană de Oceanul-atlantic. Aici a smuls cu puterea lui Țeiască două sghiaburi uriașe, așezând câte unul pe fie-care lature a strimtorii. La Romani și la Greci se și numia strimtoarea aceasta de mare „*Stâlpii lui Heracle*“, astăzi Gibraltar.

Ultima ispravă a lui Heracle a fost aducerea cânelui *Cerberus*, care păzia intrarea iadului. Cu toată grozăvenia acestei feară, Heracle l-a legat fedeleș și l-a adus la regele Euristen, care îngrozit s'a grăbit să-l trimită înapoi la iad.

Prin faptele acestea își ispășise Heracle păcatul. El se îndrăgise însă de astfel de vitejii, de aceea plecà din nou în lume. Între isprăvile făcute în timpul acesta a fost

¹⁾ Munți în nordvestul Africei.

cea mai mare lupta cu uriașul *Anteu*, fiul pământului. De câte-ori atingea acesta pământul, căpeta puteri nouă. Heracle l-a ridicat în sus și nelăsându-l să mai atingă pământul, l-a sugrumat.

Minunat a fost și sfârșitul lui Heracle. La o întrecere în pușcatul cu arcu era pusă ca premiu o femeie frumoasă. Heracle a câștigat-o. Soția lui, *Deianira*, se temea, că va îndrăgosti pe femeea câștigată, de aceea s'a dus la centaurul ¹⁾ Nessus și l-a rugat să-i dea ceva, ce să abată gândul lui Heracle dela străină. Nessus o pățise odată cu Heracle, acum credea sosită vremea, ca să se răsbune. El i-a dat Deianirei o cămașe unsă cu o alifie veninoasă. Imbrăcându-se Heracle cu cămașa aceasta, veninul a început să-i ardă corpul. Înzadar se încerca Heracle să smulgă cămașa de pe el, căci cu ea de-odată se rupeau și bucăți din carnea lui. Vădend, că nu poate scăpa, a făcut un rug, s'a pus pe el și a rugat pe tovarășul lui Peoas să-l aprindă, ca să ardă de viu. Când au început să pâlpe flăcările, a coborît pe nori zeita Palas Atena și l-a dus într'o căruță în Olimp ²⁾, unde s'a căsătorit cu Hebe, zeita tinereței.

Teseu.

Eroul național al Ionilor a fost *Teseu*, fiul regelui Egeu din Atica. El s'a născut în Troezen. Când s'a făcut june, a plecat la Atena, unde domnia tatăl seu. În drumul cătră casă a curățit locurile de mulți tâlhari. Așa a ucis

¹⁾ Centaurii erau nisce făpturi jumătate oameni, jumătate cai, unii dintre ei vestiți pentru înțelepciunea lor.

²⁾ Un munte, despre care credeau Grecii că e locuința ȳeilor.

pe *Perifetes*, care omoria pe călători cu o ghioagă, apoi pe *Sinis*, care lega pe om cu picioarele de două vârfuri de brazi, pe cari le încovăia și apoi le da drumul, încât nenorocitul era sfâșiat în două. Rău i-a umblat și lui *Procrustes*, care punea pe călătorul cel mic pe un pat lung și atâta îl întindea, până-ce-i scotea picioarele din incheeturi. Călătorul mai mare era pus pe un pat mic și ce trecea din picioare peste marginea patului, tăia.

Teseu și-a câștigat însă merite neperitoare pentru Atenieni mântuindu-i de un tribut grozav de oameni, pe care trebuiau să-l dea regelui Minos din Creta. Acesta biruise într'un războiu așa de rău pe Atenieni, încât aceștia au fost siliți să se învoiască a-i trimite tot la nouă ani șapte feciori și șapte fete fecioare. În Creta erau dați unui smeul, *Minotauros*, jumătate om, jumătate taur, care-i mânca. Când ajunsese Teseu în Atena, se împlinise tocmai sorocul, la care trebuiau să trimită iară pe acei tineri. Cu tot plânsul tatălui său, Teseu s'a îmbiat să fie și el unul dintre cei șapte feciori. Credea adecă, că va pute omori pe Minotaur și va scăpa patria lui de acest tribut¹⁾ îngrozitor. Corabia, pe care plecau aceste jertfe ale Minotaurului, purta ventrele²⁾ negre, în semn de jale. Teseu a luat cu el și ventrele albe, pe cari să le pună dacă va isbuti să omoare smeul.

Ajungând la curtea regelui din Creta, fata acestuia, Ariadna, s'a îndrăgostit de ficiorul erou, care voia să scape

¹⁾ Plata, ce o dă o țară alteia ca semn de supunere. Bulgaria plătesce d. e. tribut Turciei.

²⁾ Pânze mari, pe cari umflându-le vântul mână corabia, pe care sunt așezate.

atâția ficiori și fete de o moarte grozavă. Minotaurul locuia în *labirint*, o zidire subpământeană cu o mulțime [de odăi și coridoare (ganguri)]. Înainte de-a intra Teseu cu soții și soatele lui în labirint, Ariadne i-a dat un ghem mare și o armă. Teseu a priceput numai decăt. Un capăt al firului l-a legat de ușa și în mână cu ghemul, de pe care se depăna așa, a intrat în întunecimea coridoarelor. Aici a dat de Minotaur, pe care l-a ucis. Cu ajutorul firului a aflat ușa și toți patruspredece au eșit voioși la lumină. În legătura încheiată între regele Minos și Atenieni se hotărise, că tributul are să înceteze, dacă vr'un june atenian va omori pe Minotaur și va puté eși din labirint. Teseu a plecat deci plin de veselie cătră casă. Apropiindu-se corabia de țărmurul Aticei, Teseu și-a uitat să schimbe vântrelele cele negre cu cele albe. Tatăl său Egeu aștepta îngrijat sosirea corabiei. Când o vedú tot cu pânze negre, se aruncă în mare, care fú numită de atunci incoace Marea-egeică.

Atenienii l-au ales pe Teseu rege. Vêdënd el, că Atenienii trăesc desbinați, a lucrat din toate puterile, ca să-i unească, ceea-ce i-a și succes, după cum vom vedé, când vom vorbí despre organisarea ¹⁾ Grecilor. Prin întocmirile lui a supérat pe aristocrați (boeri, nemeși), cari l-au ponegrit înaintea poporului așa de tare, încât Teseu a trebuit să-și părăsească patria și să se ducă pe insula Schiros, unde avé moșii. Regele d'aici îl uria însă. Mergënd amêndoi la țărmurul mării, regele insulei l-a împins pe Teseu de pe o stâncă în mare, unde s'a înecat. După

---

¹⁾ Felul, cum e întocmită rânduiala într'o comună, comitat, stat, biserică etc.

moartea lui au vădut Atenienii pe cine au² perdut, și i-au adus rămășițele pământesci la Atena, unde au ridicat în amintirea lui altare și temple.

Intre oamenii legendari e numărat și *Minos*, regele Cretei, care a curățit Marea-mediterană de mulțimea piraților și a croit legi așa de bune, încât după moartea lui a fost făcut judecător în lumea cealaltă.

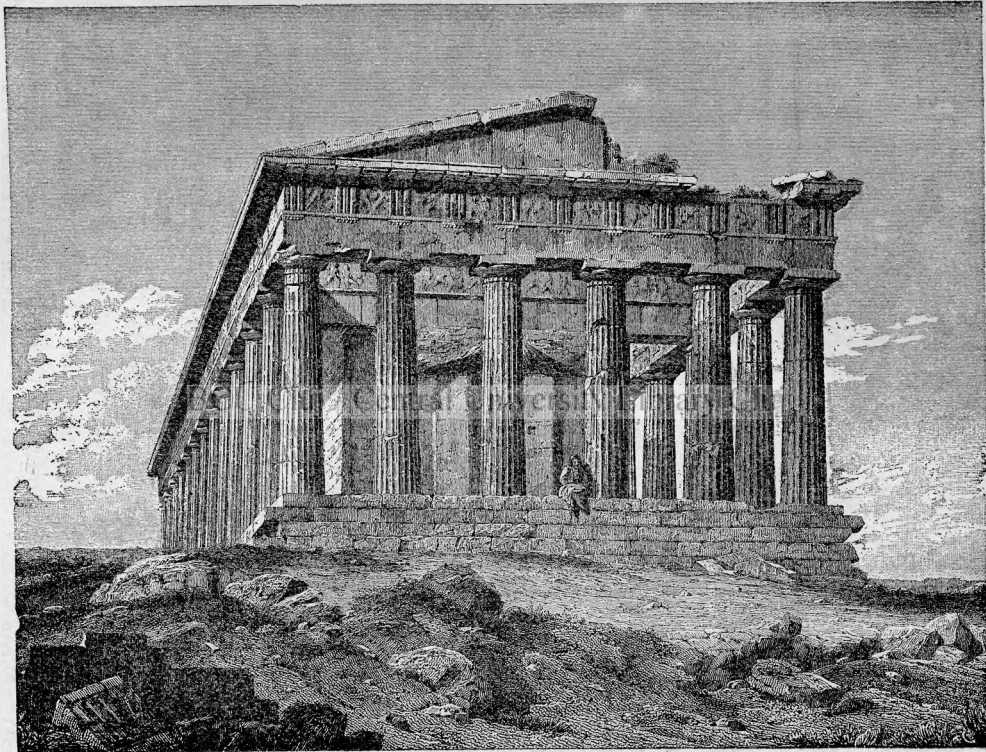
Castor și *Polux* (Polideuces), cei doi dioscouri, adecă fii ai lui Zeus, au făcut multe vitejii. Ei au rămas de poveste pentru dragostea, ce ii lega. După moartea lor au fost așezați între stele.

Despre *Orfeu* povestesc legenda, că așa cânta de frumos, încât fearăle sălbatică il ascultau, tolănite la picioarele lui, pădurile și stâncile se legănuu, chiar și apele rîurilor se opriau în drumul lor.

Intreprinderi comune.

Oedipus.

Pe timpul, când Teseu înzestra Atena cu întocmiri, cari aveau să o ridice preste celelalte state, orașul Teba era bantuit de lupte lăuntrice. Lui Laios, regele Tebei, i-a prevestit oraculul, că el va muri ucis de propriul lui băiat. Ca să scape de primejdia aceasta, a poruncit ca băiatul lui nou născut să fie aruncat pradă fearălor, după-ce mai întâiu i-a găurit picioarele. Băiatul a fost aflat viu încă de nisce călători miloși, cari l-au dus la Corint. Regele d'aici l-a crescut, dându-i și numele *Oedipus* (picioar umflat). Nisce povești auzite dela tovarășii lui l-au îndemnat

Templul lui Teseu în Atena.

să întrebe oracul despre obirșia lui. El primesce porunca, să nu se re'ntoarcă în orașul, în care s'a născut. Voind a o îndeplinî, nu se mai duce la Corint, de unde credea că se trage, ci pleacă la Teba. Pe drum se întălnesce, la o strimtoare de drum, cu un călător. În cearta iscată între ei, pentru-că nu voia să ferească nici unul cu carul, omoară pe acel călător, care era însuși tatăl seu. Ajuns la Teba, scapă orașul de *sfinx*, o făptură jumătate fată, jumătate leoaică, care întreba pe ori-ce trecător: Ce merge dimineața pe patru, la ameați pe două și sara pe trei picioare? Cel-ce nu putea deslega găcitoarea aceasta — și nime nu putuse până atunci — era aruncat într'o prăpastie. Oedip a deslegat-o: *omul*, care la început se tirăe pe mâni și picioare, mai târziu umblă pe cele două picioare, la bătrănețe are trebuință și de toiag. Sfinxul a sărit singur în prăpastie și Oedip a fost ales rege al Tebei. El se căsătorî cu Iocasta, propria lui — mamă. Astfel s'a împlinit prorocia oraculului. După mulți ani s'a descoperit grozăvia lucrului. Iocasta s'a spânzurat, Oedip și-a scos ochii, apoi alungat de cumnatul lui și de proprii săi fii a plecat în lume, întovărășit numai de fica lui iubitoare Antigona. După mult umblet, i-a dat Teseu un loc, unde nefericitul bătrân a închis ochii.

Blăstēmul ceriului a cădut însă asupra întregii familii a lui Oedip. Cei doi fii ai lui, Eteocle și Polinice, au început ceartă pentru domnie. Polinice a fugit la regele din Argos, care i-a dat oameni să cucerească tronul Tebei. În răsboiul acesta, numit *al celor șapte*, fiind-că erau șapte conducători în armata lui Polinice, au perit amândoi frații, omorîndu-se unul pe altul. Acum a ajuns rege în Teba

Creon, fratele Iocastei. Ura din familie era așa de mare, încât noul rege a dat poruncă aspră, ca nime să nu cuteze să înmormenteze cadavrul lui Polinice. Sora lui, Antigona, nu s'a putut însă răbda să lase pe fratele ei mort pradă fearălor și s'a dus noaptea să-l înmormenteze, dar' a fost prinsă de păzitorii lui Creon, care a înmormântat-o de vie.

Oastea venită contra Tebei a trebuit să se retragă. Bucuria lui Creon n'a ținut mult, căci fii celor șapte, *epigonii* (urmașii), au pornit din nou contra Tebei, pe care au cuprins-o.

Expediția argonautică.

Legenda expediției argonautice s'a născut în jurma călătoriilor pe mare făcute de Mini, o poporațiune din Tesalia. Ei au cucerit Marea-neagră (Pontus Euxinus) pentru comerțul grecesc, ajungând până la Colchis, unde primiau aur în schimb pentru mărfurile lor. Aurul îl alegeau locuitorii de acolo cu ajutorul pieilor de oae, pe cari le confundau în apă, ca să le scoată apoi încărcate cu năsip de aur.

Legenda însăși e următoarea:

Lui Pelias, un principe al Minilor, îi prorocise oraculul, că un om încălțat numai la un picior îi va face mult rău. S'a întâmplat odată, că nepotul lui, *Iason*, care voia să vină la el pentru de a-și lua moștenirea rămasă dela părinți, își perduse un păpuc trecând peste un riu. Regele s'a spăriat, când l-a văzut încălțat numai de un picior. Ca să scape de primejdia, ce-i se prorocise, de altă parte ca să nu fie silit a da nepotului său averea, ce era îndreptățit să ceară, l-a însărcinat să meargă la Colchis și

să fure lâna de aur¹⁾. Pelias trăgea nădejde, că nepotul său se va prăpădi în expediția aceasta. Iason s'a și apucat numai decât de lucru. Și-a adunat tovarăși viteji, între cari erau Heracle, Teseu, Castor și Polux, vestitul cântăreț Orfeu ș. a. Nisce măestrii feniciani i-au făcut o corabie mare, pe care a numit-o *Argo*, de unde și-au luat și expediția numele.

Călătoria a fost plină de primejdii. Înainte de a trece prin strimtorile, cari duc în Marea-neagră, au avut să se lupte cu *harpîile*, nisce paseri cu față de om și ghiare de metal, cari năvăliau asupra lor murdărind mâncările și sfășiindu-le carnea de pe trup. Numai cu greu au putut scăpa și de *Simplegade*, două stânci, cari se apropiiau deolaltă, când avea să treacă o corabie și o striviau. Iason a înțepenit de capetul corabiei un trunchiu lung pe care l-au strivit Simplegadele. Până s'au îndepărtat iară unele de altele, corabia a trecut de locul cu primejdia.

În sfârșit au ajuns la gura riului Fasis, unde domnia Aeetes, stăpânul lănei de aur. El nu se învoie să dea lâna de aur, până nu a îndeplinit Iason mai multe lucrări așa de primejdioase, încât el de sigur s'ar fi prăpădit, dacă nu l-ar fi ajutat fata lui Aeetes, fermecătoarea Medeea, care-l îndrăgise. Mai întâiu a trebuit să are cu doi tauri, cari suflau foc, un loc mare și să-l samene cu dinți de bălauri. Din dinții aceștia au răsărit nisce uriași inarmați, pe cari

¹⁾ Lâna de aur era pielea de aur a unui berbece, pe care fugiseră Frixos și Helle din Grecia la Colchis, ca să scape de urmărirea mamei lor maștere. Când au trecut — în sbor — preste mare, Helle a căzut în apă, numită apoi Hellespont, iar Frixos a ajuns la Colchis, unde a jertfit berbecele, iar pielea a atârnat-o în bercul cel sfințit deșului Ares, unde o păzia un bălaur, care vërșea foc.

Iason a trebuit să-i invingă. De primejdia aceasta a scăpat ușor, căci Medeea i-a uns corpul cu o alifie, care-l apăra de focul vărsat de tauri, iar' de uriași s'a scăpat Iason cu ajutorul unei petri scumpe fermecate, pe care a aruncat-o între cei răsăriți din dinții de bălaur. Uriașii s'au aruncat cu toții asupra petrei celei scumpe și în lăcomia lor de a o apuca s'au ucis unii pe alții. Aeetes nici acum nu voia să dea lâna, ba se hotărise chiar să-l omoare pe Iason cu toți tovarășii lui. Medeea i-a fost și acum de ajutor. Ea a dat bălaurului, care păzia lâna, o plăcintă fermecată, care l-a adormit. Iason a luat lâna și încă în noaptea aceea a fugit cu Medeea către Grecia. Aeetes s'a luat după ei, ca să-i prindă, dar' la gurile Dunării l-au oprit o prive-lisce îngrozitoare. Medeea luase cu sine și pe fratele ei cel mic. Când a vădut, că se apropie corabia tatălui ei, l-a tăiat pe băiat bucăți, capul l-a pus într'un vârf de lance și celelalte bucăți le-a ascuns risipite prin trestiş. Nenorocitul tată s'a oprit să adune bucățile risipite și în timpul acesta corabia lui Iason a scăpat.

După multe primejdii venite asupra Argonauților din cauza acestei fărâdelegi și după o călătorie îndelungată au ajuns în patria lor. Aici au trăit Iason și Medeea în bună înțelegere 10 ani. Iason își făcù la urmă planul să ajungă rege în Corint, luând de nevastă pe fica regelui de acolo și despărțindu-se de prima lui soție. Înțelegând Medeea de planul lui, a trimis acelei fete o haină fermecată de mireasă. Când a îmbrăcat-o, i-a ars trupul, ba din focul acesta s'a aprins și palatul regesc. Medeea și-a omorât copiii avuți cu Iason și a fugit într'o căruță trasă de bălauri la Atena, apoi alungată fiind de aici, la Colchis.

Războiul troian.

Prima întreprindere, la care au luat parte nu numai câți-va eroi, ci toate semințiile grecesci în frunte cu căpeteniile lor, a fost războiul troian. Numele și-l-a luat dela *Troia* sau *Ilion*, așezat pe țărmul mării egeice în nord-vestul Asiei mici. Întemplările acestui războiu le-a descris Homer în cântecele lui, *Ilias* și *Odisea*, păstrate până în ziua de azi. Deși pline de povești, ele ne arată într'un mod nu se poate mai frumos felul de viață al Grecilor celor vechi pe timpul colonisărilor¹⁾. Mulți istorici sunt adecă de părerea, că istoria războiului troian s'a născut din luptele, ce le-au avut Grecii cu populațiunea tracică de pe țărmul asiatic al Mării-egeice. Așa dară simburile e istorie, împodobit însă de popor cu frumoasele povești, pe cari le-a adunat la un loc Homer în cele două cântece ale lui.

Causa războiului.

La nunta lui Peleu, regele Mirmidonilor, cu deita Tetis n'a fost invitată și Eris, deita certei. Supărată foc din cauza aceasta, a aruncat între oaspeții dela nuntă un măr de aur, pe care era scris: „Celei mai frumoase“. Deitele Here, Palas și Afrodita cereau fie-care mărul pe sama ei. Ca să se impace, au mers la fiul regelui *Priamus* din Troia, *Paris*, numit și Alexandru, care trecea de bun cunoscător al frumșetei femeesci. Ele l-au aflat pe muntele Ida, unde păzia oile tatălui său. Here i-a făgăduit stăpânirea preste

¹⁾ *Colonizare* e întemeiere de sate, orașe și state nouă.

Asia, dacă va recunoaște-o pe ea de cea mai frumoasă, Palas minte și mărire în războiu, Afrodita pe cea mai frumoasă femeie de pe pământ. Paris a dat celei din urmă mărul. După câți-va ani Afrodita și-a împlinit promisiunea, dar' nu în mod cinstit, îndemnând pe Paris să meargă la regele Spartei *Menelaos* și să fure pe *Elena*, nevasta acestuia. Paris pleacă la Sparta, unde e primit cu dragoste de *Menelaos*. Primirea aceasta o răsplătesc însă mișelesc, furând pe *Elena* cea frumoasă, dar' stricată. Zeița *Here*, care nu putuse uita judecata lui Paris, a îndemnat pe *Menelaos* și pe fratele său *Agamemnon*, regele Micenei, să răsbune rușinea aceasta. Ea a înflăcărat și pe celelalte căpetenii grecesci, așa că în curând s'au adunat în portul¹⁾ *Aulis* o flotă²⁾ de 1200 corăbii cu 100,000 de oameni. Nisce vânturi rele au împedat plecarea flotei. Preotul *Calchas* a spus, că zeița *Artemis*, supărată pe *Agamemnon* pentru că-i omorise o cerboaică sfântă, trimite vânturile acestea. Ea poate fi însă imblândită, dacă i-se va jertfi o fată fecioară și încă tocmai *Ifigenia*, fiica lui *Agamemnon*. Cu inima sfâșiată de durere s'a învoit *Agamemnon* la aceasta jertfă adusă pentru cinstea poporului său. Când era să o jertfească însă, a răpit-o zeița *Artemis* într'un nor, lăsând un cerb în locul ei pe altar. Indată după aceasta jertfă s'a schimbat vântul și flota grecească a plecat spre *Troia*.

1) *Portul* e un loc lângă țărmul mării sau al râului, unde se adăpostesc corăbiile contra furtunilor și unde încarcă sau descarcă mărfuri și oameni.

2) Un număr mai mare de corăbii formează o *flotă*, un număr mai mic o *flotilă*.

Luptele.

După-ce¹⁾ au ajuns în fața Troei s'a dus Odiseu (numit la Romani Ulixes), regele Itacei, dimpreună cu Menelau, la regele Priamus să ceară pe Elena și comorile furate de Paris. Cererea lor n'a fost implinită. Grecii au tras atunci corăbiile pe uscat, le-au încunjurat cu un zid de pământ

Luptători Greci.

și au început războiul. Acesta însă nu trebuie să ni-l închipuim în felul cum sunt purtate astăzi războaiele. Orașul Troia era încunjurat de ziduri mari, pe cari Grecii, lipsiți de arme pentru asediu,¹⁾ nu le puteau dărâma. Armele erau o lance (suliță), folosită mai mult la aruncat decât la îm-

¹⁾ Lupta contra unui oraș încunjurat de ziduri pentru de a-l cuceri.

puns, iar' pentru lupta piept la piept o sabie scurtă, cu două tășuri. Cui îi era îndemână, lua și câte un bolovan, pe care-l arunca în capul dușmanului. Pentru apărarea de lovături aveau pe cap un *coif* (un fel de căciulă), pe piept o *zea* (o tablă) și în mâna stângă țineau un *scut* (o tablă rotundă), mai toate făcute din pele de vită și ferecate cu metal. Toate luptele se întâmplau pe câmpia dintre corăbiile grecesci și zidurile orașului. Grecii eșiau la largul, în frunte cu căpeteniile lor, cari de obicei stăteau în picioare într'o căruță trasă de doi cai. Din porțile Troiei eșiau luptaci troieni și fie-care își alegea inimicul, cu care se lua la luptă.

Nu e mirare, dacă un războiu purtat în felul acesta a ținut 10 ani. Pe lângă felul de luptă a mai lungit durata războiului și împrejurarea, că Grecii n'au încunjurat orașul de toate părțile, așa că Troianii aveau totdeauna cele de lipsă pentru traiu și primiau și ajutor din afară. Pe Greci i-au stricat mult și certele dintre ei, mai ales între Achilles și Agamemnon. Achilles, cel mai viteaz între Greci, despre care se credea, că nu poate fi rănit, fără la călcăiu, fiind-că mamă-sa Tetis îl pârjolise în foc deesc, nu a luptat mult timp. Numai uciderea lui Patroclus l-a făcut să uite totul și să năvălească din nou în cetele troiane, ca să răsbune moartea tovarășului său iubit.

Întâmplări din războiul troian.

Lupta lui Menelaos cu Paris. Intr'o zi pășia Paris, viteazul femeilor, plin de mândrie în fruntea Troianilor. Pe umeri purta o piele de panter și arcul, preste mijloc era încins cu sabia, în dreapta ținea două lănci. El striga

în gura mare să vină vr'unul din vitejii Greci, care ar îndrăzni să se lupte cu el. Menelaos îl aude și plin de bucurie aleargă înspre cel-ce i-a necinstit casa. Paris se îngrozesce și fuge. „Muerotcă“! strigă atunci fratele său Hector, „tu, care numai femei sci birui, stăi pe loc și luptă. Mai bine ai fi murit, decât să aduci atâta nenorocire pe capul nostru. Stăi“! Paris se rușină și se opri. Înainte de-a începe lupta, jurară Troianii și Grecii, că de va învinge Menelaos, Troianii să-i dea pe Elena și como-rile furate, de va învinge Paris, Elena să rămână tot în Troia. Se începe lupta crâncenă între cei doi. Paris era să fie pierdut, căci Menelaos era să-l trântescă la pământ. În momentul acela veni deita Afrodita și învălind pe Paris într'un nor îl duse de pe câmpul de luptă. Se vede, că „eroul“ o luase la sănătoasa.

BCU Cluj Central University Library Cluj

Grecii erau infuriați. Agamemnon jură în fața oștirilor, că nu se va odihni, până nu va vedea Troia prefăcută în cenușe. Și ciasul acesta se apropia.

Lupta lui Achile cu Hector. Sufletul lui Achile clocotia de dorința să răsbune moartea soțului său Patroclu, pe care jurase să nu-l înmormenteze până nu va doborî pe ucigașul lui. De altă parte Hector, mănios pentru rușinea, ce făcuse Paris Troianilor și pe câmpul de luptă, se hotărî să cheme el la luptă pe cei mai viteji Greci. În zadar se încerca soția lui iubitoare, *Andromache*, să-l rețină de la luptă, căci presimția moartea soțului ei și a tatălui copilului lor. Hector eși la câmp. Ântâiu s'a luptat cu Ajax, dar' nici unul n'a putut birui pe celalalt. Ei au încheiat pace pentru ziua aceea, schimbând în semn de prietinie armele. Era cătră sară și Troianii începură să se tragă.

cătră oraş. Atunci apărû Achile. Vederea lui îl îngrozî chiar şi pe viteazul Hector, care o luă la fugă. De trei ori încunjurără oraşul, Achile gonind pe Hector. În sfârşit acesta se opresce. „Să ne luptăm, ăice Hector, dar' mai ântăiu să ne legăm în faţa ăeilor, că cel biruitor nu-şi va bate joc de cel învins“. „Ce“? strigă Achile, „vrei legătură? Leul închee legătură cu boul, ce şi-l-a ales de pradă, sau lupul cu mielul? Pregătesce-te de moarte“. Cu aceste cuvinte şi aruncă lancea, dar' Hector se plecă iute, aşa că trecû pe deasupra lui. Acum îl ochi el pe Achile, dar' acesta prinse lancea lui Hector şi-l străpunse cu propria lui armă. Pe mort îl legă cu picioarele de căruţa lui şi aşa îl tiri la castrele (lagărul) grecesci, unde-l lăsă, zdrobit şi plin de sânge şi noroiu, pradă cânilor. Mai târziu, venind Priamus după el, i-l dete.

Nici Achile n'a mai trăit mult, căci în curând a fost rănit de moarte tocmai în călcăiu, singurul loc, unde puté fi rănit.

Sfârşitul Troei. Moartea lui Hector a grăbit sfârşitul Troei. Deşi oraşul nu mai avé eroi mulţi, Grecii s'au hotărît totuşi, la sfatul lui Odiseu, să cuprindă Troia cu înşelăciune. Ei au făcut un cal mare de lemn, în al cărui pântece s'au ascuns o ceată de luptători buni. Toţi ceialalţi Greci s'au prefăcut, că pleacă cu corăbiile cătră casă. Plini de bucurie au eşit Troianii din oraş, credându-se acum scăpaţi. Ajungând lângă calul uriaş, rămaseră în nedumerire, ce se facă cu el. Preotul Laocoon îi sfătui să-l dărime, căci dela Greci nu le poate veni nici un bine. Pe când se certau încă, iaca vin câti-va Troiani, cari tirau pe un Grec aflat în trestişul de lângă mare. Sinon — aşa-l

chiema pe Grec — era anume lăsat de Greci, ca să îndemne pe Troiani să ducă calul în cetate. El le spuse Troianilor, că Grecii l-au bătut și l-au lăsat singur. Intrebat de cal, a răspuns, că Grecii l-au făcut, ca să ispășească păcatul săvârșit de Odiseu și Diomede, cari furaseră din Troia o icoană a zeiței Palas Atena. De vor duce calul în oraș, Asia va învinge Grecia, de-l vor dărîma, orașul lor va fi nimicit. Nu-și isprăvisе bine vorba, și dela mare veniră nisce șerpi uriași, cari sfășiară pe Laocoon și pe cei doi fii ai lui. Troianii vădură în aceasta un semn al zeilor și duseră calul în oraș.

Până noaptea târziu a fost tot un ospet în oraș. Deșteptarea a fost însă grozavă. Grecii ascunși în cal au eșit afară, au deschis porțile orașului și întreaga armată grecească, care se ascunsese lângă o insulă, a năvălit înăuntru. Orașul a fost ars și prădat, oamenii uciși sau duși în sclăvie. Numai o parte mică a Troianilor a scăpat conduși de *Enea*, care după multe rătăcirii a ajuns la țermurul Italiei, unde a întemeiat orașul *Alba-longa*, din care s'a născut mai târziu *Roma*.

Rentoarcerea Grecilor.

Luptătorii greci au avut să indure încă multe năcazuri, până să ajungă, o parte numai, acasă. Vifore mari au risipit și nimicit o parte din corăbiile lor, așa că mai mult de jumătate dintre ei s'au prăpădit. Alții au rătăcit ani de zile, până să ajungă acasă. Dintre cei ajunși, mulți au aflat nenorocire, unii chiar și moarte. Mai rău i-a umblat comandantului Agamemnon. Soția lui, *Clitemnestra*, se măritase, după un alt bărbat. Ajungând Agamemnon

acasă, a fost primit de soția fățarnică cu bucurie, dar' încă în sara aceea l-a omorit ajutată de *Eghistos*, noul ei bărbat. Moartea lui Agamemnon a răsbunat-o mai târziu *Oreste* și *Pilade*, cel dintâiu fiul lui Agamemnon, omorând pe ucigașii tatălui seu. Pentru uciderea mamei sale *Oreste* a fost urmărit de furii (dēițele răsplătirii faptelor rele). De acestea a scăpat numai cu ajutorul dēiței Palas Atena. Cele mai multe suferințe le-a îndurat însă *Odiseu*, ale cărui rătăcirii sunt descrise în al doilea cântec al lui Homer, în *Odiseă*.

Rătăcirile lui Odiseu.

Odiseu la Ciclopi. În drumul seu cătră casă a ajuns corabia lui *Odiseu* la Trinachia (Sicilia), unde locuiau Ciclopii, nisce uriași, cari mâncau pe toți oamenii veniți pe insulă. După multă căutare, *Odiseu* și soții lui au aflat o peșteră mare, în care se aflau multe capre, apoi vase pline cu lapte, unt și brânză. Fără să scie, la cine se află, s'au apucat să mănânce. Cătră sară a venit în peșteră o turmă de oi mânăta de Ciclopul *Polifem*. După-ce a intrat în peșteră, a prăvălit la gura ei un zghiab, pe care nu l-ar fi putut mișca 44 de boi. Când a aprins focul, a vădut pe străini. Fără multă vorbă a apucat doi și i-a mâncat. Tot așa a făcut și dimineța următoare. La rugarea lui *Odiseu*, de-a nu-i prăpădi, a ris, făgăduindu-i, că pe el îl va mânca mai pe urmă. Rămași singuri în peșteră, au ascuțit un par, pe care l-au ars la vârf în foc. Sara, după-ce a adormit *Polifem*, obosit de mâncarea și beutura cea multă, tovarășii lui *Odiseu* i au virit parul ascuțit în singurul ochiu, ce-l avea Ciclopul în frunte. Urlând de

durere a sărit sus, dar' n'a putut pune mâna pe nici unul, fiind acum orb. In decursul nopții a legat Odiseu câte trei berbeci de-olaltă, iar' dimineța s'a atârnat sub cel mijlociu câte un tovarăș de al lui Odiseu, eșind astfel din peșteră pe gaura cea mare, unde sta Polifem cel orb pipăind in continuu cu mâinile, nu cumva să-i scape vr'unul din Greci. Aceștia au ajuns teafeți la corăbiile lor, grăbindu-se să scape din apropierea insulei.

Alte întâmplări. Din țara Ciclopilor a ajuns Odiseu la insulele eolice, unde a primit dela *Eolus*, deul vânturilor, un burduf, în care erau adunate toate vânturile. Soții lui credeau, că sunt comori, și au desfăcut burduful, vânturile au eșit cu putere și viforul a mânat corăbiile, deja apropiate de patrie, departe spre țeri străine. Trecând pe lângă țara *Lestrigonilor*, aceștia i-au omorît cu petri pe toți tovarășii, afară de cei de pe corabia lui. A ajuns apoi la o insulă, pe care era vrăjitoarea *Circe*. Aceasta i-a prefăcut pe toți Grecii în porci, numai unul și Odiseu a scăpat. Odiseu a silit-o să-i prefacă iară în oameni, apoi a plecat la marginea pământului, încunjurat de riul Oceanos, ca să între în lumea ceealaltă, numită *Hades*, și să întrebe pe prorocul *Tiresias*, dacă va mai ajunge vre-odată acasă. *Tiresias* i-a preșis, că va ajunge, dar' numai după multe rătăcirii. In *Hades* a vădut umbrele multor oameni vestiți, a vădut și cum sunt pedepsiți cei-ce au făcut crime mari. Regele *Sisifus* din Corint era condamnat să rostegolească în fie-care zi un bolovan mare pe un deal în sus. De câte-ori ajungea însă deasupra, bolovanul îi scăpa la vale și el trebuia să înceapă din nou. *Tantalus* era până la gât în apă, de-asupra lui erau poame frumoase, dar' de câte

ori voia să bea, apa seca, iar' când voia să mănânce, poamele se ridicau în sus, așa că nu le mai putea ajunge.

Re'ntors din lumea cealaltă, a trecut pe lângă insula *Sirenelor*, nisece ființe cu corp de femei și picioare de paseri răpitoare. Ele cântau așa de frumos, încât cel-ce trecea pe acolo trebuia să se oprească. Indată-ce ajungea însă la mal era prins de Sirene, cari îl mâncau. Odiseu a scăpat numai așa, că a astupat urechile soților lui cu ceară, iar' pe el a pus de l-au legat de catardul ¹⁾ corăbiei. Trecând prin strimtoarea dintre Sicilia și Italia, a mai pierdut câți-va tovarăși mâncați de *Scila*, un bălaur, care pândia în față cu *Charibdis*. Scăpat de aici, corabia lui a fost lovită de un fulger. Toți s'au prăpădit, afară de Odiseu, care a fost aruncat pe insula Oghighia, unde trăia zina *Calipso*. Șapte ani l-a ținut aceasta aici, voind să-l ia de bărbat, Odiseu însă nu se puté lăsa de gândul la soția și copilul lui. La porunca ȳeilor, Calipso i-a arătat, cum să-și facă o plută și pe aceasta a trebuit să-i dea drumul către patria iubită. Nici acum însă n'a fost scutit de nenorociri. Poseidon, ȳeul mărilor, supărat că Odiseu a orbit pe Polifem, fiul aceluia, a răscolit marea, care a înghițit pluta. Odiseu a scăpat numai cu ajutorul ȳeitei Leucotea la țermurul țării Feacilor. Regele acestora l-a primit bine și i-a dat o corabie, cu care a ajuns în sfârșit acasă.

Odiseu acasă. Patria lui Odiseu era insula Itaca, spre apus dela Acarnania. Poporațiunea insulei avea mai mulți domnitori, Odiseu era însă căpetenia tuturor. În cei 20 de ani, cât a lipsit Odiseu de acasă, se întempleră multe

¹⁾ Catartul e stălpul cel lung, de care se atărnă vântrelele corăbiei.

schimbări pe insulă, mama lui murise, tatăl seu Laertes trăia departe de oraș la o vie. Mai chinuită era soția lui, *Penelope*, o femeie frumoasă, cuminte și foarte cinstită. Mulți domnitori de pe insulă o cereau de nevastă, dar' ea îi respingea cu urgie, pentru-că inima ei nu se putea despărți de Odiseu, pe care nădăjduia să-l mai vadă încă. Ca să-și răsbune pentru aceasta respingere, domnitorii veniau în fie-care și la casele lui Odiseu și sub cuvânt, că sunt pețitori, mâncau și jefuiau din bunul Penelopei. Aceasta își petrecea zilele plângând în odaia ei. Intr'un rând încercase să se scape de jaful și obrăznicia pețitorilor prin un șiretlic. Ea făgădui, că va alege pe unul dintre ei de bărbat, să-i dea însă timp să țese mai întâiu haina de moarte a lui Laertes. Pețitorii se invoiră și Penelope țesea și chin-disea în fie-care și la haina aceasta. Ceea-ce lucra însă ziua, desfăcea noaptea, așa că nu mai isprăvia. Pețitorii au aflat, cum lucră, și au început să se poarte și mai rău. Dar' se apropia și răsplata faptelor lor.

Ajungând pe insulă, Odiseu s'a descoperit fiului seu *Telemac* și unui păstor credincios, *Eumeos*. Cu aceștia s'a înțeles, cum să pedepsească pe pețitori. Cu ajutorul zeiței Palas Atena s'a prefăcut în cerșitor și așa a plecat spre casa lui. La ușa salei, unde își petreceau pețitorii, s'a pus jos, așteptând să-l miluiască. Câți-va pețitori și-au bătut joc de el, ba unul l-a lovit cu un scaun. Toate le-a răbdat Odiseu. Intr'aceea Penelope mai făcù o încercare, ca să se scape de pețitori. Bărbatul ei avusese un arc, pe care numai el îl putea încorda. Ea îl aduse în sală și duse cătră pețitori: „Ved, că Odiseu, soțul meu nu mai vine. Mă învoesc să aleg pe unul dintre voi de bărbat. Mai întâi însă

să încercați arcul bărbatului meu, și celui-ce va pute rezezi săgeata prin găurile dela 12 săcuri așezate în șir îi voi fi nevastă“. Pețitorii se invoiră, dar' nici unul nu putu încorda arcul. Atunci se ridică cerșitorul și se rugă să-l lase și pe el să încerce. Ca să ridă de el, îl lasară. Odiseu încordă arcul cu ușurință și rezezi săgeata prin cele 12 găuri. Toți se minunară. Mirarea lor se schimbă însă în groază, căci a doua săgeată străpunse pe cel mai obrasnic dintre pețitori. Acum vedură cu cine au de-a face. Toți au fost uciși.

Penelope fusese adormită de un Țeu, așa că n'a simțit nimic despre cele întemplate în sală. După ce au curățit Odiseu și cu ceilalți sala de cei omoriți, o servitoare i-a vestit Penelopei cele întemplate. Ea nu putea crede, că cerșitorul acela să fie bărbatul ei. Odiseu se spălase însă, deita Palas Atena îl atinsese iară cu bēțul fermecat și-l făcuse frumos ca mai înainte. După-ce îi mai destăinuî Odiseu unele lucruri, pe cari le cunosceau numai amēndoi, Penelope cădū plângēnd de bucurie în brațele bărbatului, căruia îi fusese atât de credincioasă.

Odiseu a domnit încă mulți ani în pace pe insula Itaca.

Cultura în timpul eroic.

Organizațiunea socială¹⁾.

Cultura [grecească din timpul eroic ni-o arată cele două cântece homerice, Ilias și Odisea. În deosebi Ilias ne dă o icoană întreagă despre popoarele, cu cari au venit Grecii în atingere tocmai pe timpul, când eșiau din starea de barbarie (sēlbătăcie).

¹⁾ Întocmirile, prin cari se regulează traiul între oameni.

Temelia organizațiunii sociale la ei era *gintea*. Aceasta se compunea din toate persoanele, cari își aveau originea din una și aceeași femeie, socotită ca strămoașa, întemeietoarea ginteii. În timpurile cele mai vechi ale omenirii familia era astfel întocmită, încât moșii și bunicile erau toți între sine bărbați și soție, tot așa feciorii și fetele lor, apoi nepoții și nepoatele lor. Copiii dela frați erau între ei frați și surori, tot așa cei dela surori, așa că pe timpul acela nu se făcea deosebire între frați și veri, surori și verișoare.

Din familia aceasta s'a dezvoltat mai târziu un alt fel de familie, în care frații nu mai erau bărbații surorilor lor, nici surorile nu mai erau nevestele fraților lor. Un număr de surori — adevărate și verișoare — erau nevestele comune ale bărbaților lor comuni, între cari nu se aflau nici când și frați de ai lor. Legătura de frate al bărbaților și cel de soră a femeilor forma temelia înrudirii unei familii. Copiii surorilor mamei lor sunt și copiii ei și copiii fraților tatălui meu sunt și copiii lui și toți aceștia frăținii mei. Toți frații tatălui meu sunt tătânii mei, fiind toți bărbații mamei mele, și toate surorile mamei mele sunt și mamele mele, fiind nevestele tătânilor mei.

În felul acesta de familie nu se scia nici când cu siguranță, cine e tatăl unui copil, dar' se scia *mama*. Recunoașterea originii numai după mamă s'a numit *dreptul mamei*, care era hotărîtor mai ales în privința moștenirii. Averele unui răposat rămănea totdeauna a familiei, din care se trăgea. Dacă răposatul era tată, averea nu o căpătau copiii lui, ci familia mamei sale. Copiii nu se țineau de familia tatălui, ci de a mamei, ș. a. În urma dreptului

mamei femeea se afla pe timpul acela într'o stare cu totul deosebită de cea de mai târziu. Ea era adevăratul cap al familiei întregi, ea potolia certele, ea aducea Țeilor jertfe și hotăra nu numai în daraverile familiare, ci și în afacerile comune ale gîntei întregi.

Cu timpul bărbații au răpit tot mai mult din drepturile femeii, parte în urma muncii mai grele, ce îndeplineau, parte cu puterea, așa că în locul dreptului mamei s'a întemeiat *dreptul tatei*. Schimbarea aceasta, care a supus pe femeie, ba pe alocurea a făcut-o chiar sclavă, nu s'a făcut dintr'odată și nici fără ca femeea să lupte cu tărie pentru dreptul ei. Legenda lui Oreste, care a ucis pe mamă-sa, ca să răsbune pe tatăl seu Agamemnon, e de pe timpul, când decurgea lupta între dreptul mamei și al tatei. Furiile l-au urmărit, pentru-că uciderea mamei se socotea de crimă mai mare ca uciderea bărbatului prin soția lui.

Trupina gîntei sunt așa dară numai femeile, cari îi aparțineau, și urmașii lor, dar' nu și urmașii fraților lor, cari se țineau de gîntea nevestelor lor. Fiii gîntei trebuiau să se căsătorească totdeauna în altă gîntă și urmașii lor se țineau de gîntea femeilor lor.

Drepturile și datorințele unei gînti erau următoarele:

1. Membrii gîntei își alegeau pe judecător și pe conducătorul în răsboiu. La alegere luau parte și femeile. Din cauza dreptului mamei, fiul nu putea urma tatălui seu în diregătorie, fiind-că el se ținea de altă gîntă.

2. Gîntea avea dreptul să depună pe judecător și pe conducător. De dreptul acesta se folosiau și femeile.

3. Intre membrii gîntei era oprită căsătoria.

4. Averele celor răposați trebuia să rămână gintei. Dela bărbat moșteniau frații și surorile lui, apoi unchii de pe partea mamei sale, dela femeie copiii și surorile ei, dar' nici când frații ei.

5. Gintea avea să se îngrijească de siguranța persoanei și a averii, așa că păgubind cineva pe un membru al gintei păgubia gintea întreagă. De aici s'a născut și obiceiul străvechiu al răsbunării de sânge. Dacă era cineva omorât, gintea lui alegea unul sau mai mulți răsbunători, cari trebuiau să omoare pe ucigaș. Membrii din gintea, de care se ținea ucigașul, încă trebuiau să-i vină într'ajutor. De aceea se încerca mai întâiu o împăcare, imbiind pe membrii gintei, de care se ținea cel ucis, cu daruri. Dacă se primiau darurile, lucrul era împăcat. Proprietatea era comună, așa că eșind cineva dintr'o ginte își perdea dreptul la proprietatea gintei.

6. Fie-care ginte își avea numele ei, pe care nu era ertat să-l poarte celelalte ginți din același trib. Numele îl da mama.

7. Gintea avea dreptul să adopteze¹⁾ străini. Adoptați erau mai ales cei prinși în războiu. Femeile și copiii ajunși în captivitate erau totdeauna adoptați. Adoptarea se făcea la propunerea unor membrii — bărbați sau femei — cari își făceau din străin frate sau soră. Cei adoptați aveau toate drepturile gintei.

8. Gintea îndeplinea toate ceremoniile²⁾ religioase.

9. Gintea avea un cimiter comun. Ea îngrija de mormânt și petrecea pe cel mort la groapă.

¹⁾ Să iee de suflet.

²⁾ Obiceiurile împreunate cu serviciul dumnezeesc.

10. Toate afacerile de însemnătate mai mare se hotărau în adunarea poporului. Ea era democratică, adică fie-care femeie și bărbat majorean (vîrstnic) aveau drept de vot.

11. Sclăvia nu exista pe timpul organizării după ginți, fiind toți membrii liberi, chiar și cei prinși în război, după-ce erau adoptați.

Organizația aceasta socială, mai mult sau mai puțin ciuită, se află și astăzi la multe din popoarele sălbatice. Urme au rămas până bine de curînd chiar și la popoare civilizate. Așa era obiceiul la familiile boerine din comitatul Făgărașului, că bărbatul, care se „mărita“ în averea femeii, lua numele familiei ei, perdînd pe al său. Urme de felul acesta se vor afla mai multe, numai nu sunt studiate la noi.

Câte treisprezece de ginți erau contopite într-o societate mai mare, numită la Greci *fratria* (frăția). Fratria se îngrijea mai ales de afacerile religioase, de jocurile publice. Fie-care frăție avea dreptul și datorința răzbunării de sânge, dreptul de adunare, judecatură proprie și o căpetenie proprie, numită *fratriarch*. Organizarea după frății s'a păstrat mai mult timp ca cea după ginți.

Din mai multe frății înrudite se compunea *tribul*. Fie-care trib își avea teritoriul (pămîntul) lui mai mult sau mai puțin hotărît. Organizarea triburilor era următoarea:

• 1. În fruntea tribului era regele, numit la Greci *basileus*,¹⁾ la Romani *rex*. Pe acesta n'avem să ni-l închipuim însă ca pe regii de astăzi. El era comandantul cel mai mare al

¹⁾ Păstrat la ortodocși ca nume de botez: *Vasile*, *Basiliu*.

tribului, afară de aceea îndeplinia și unele funcțiuni (slujbe) preoțesci și judecătorești. Singur nu putea hotări nimic, fiind legat de cele ce îl sfătuia consiliul (sfatul) bătrânilor și hotăria adunarea poporului. Funcțiunea (diregătoaria) de rege nu se moștenia din tată și fiu. Semnul regalității era sceptrul (un băț mai mult sau mai puțin împodobit), afară de aceea îl însoțiau pe rege totdeauna herolzi.²⁾ În adunări și la serbări regele ședea la locul de onoare, din jertfele aduse țărilor primia porțiune îndoită. El n'avea plată deosebită, ci numai venitul unor pământuri, daruri date de bună voe și din prada de războiu o parte mai mare.

2. O altă diregătorie a tribului era *consiliul căpeteniilor*. El pare a fi fost compus din căpeteniile singuraticelor ginți. Consiliul acesta era statornic, ceea-ce dovedesce, că avea să hotărască lucruri însemnate. Amănunte despre el nu ne sunt cunoscute.

3. *Adunarea poporală* a tribului avea cuvântul din urmă în toate afacerile mai însemnate. Poporul era chemat la adunare prin consiliu, care pregătea cele-ce erau de hotărât. Ea însăși nu putea face nimic dela sine, nici nu putea aduce hotăriri în treburi administrative. De altă parte însă nici regele, nici consiliul nu puteau îndeplini ceva de însemnătate pentru trib, fără de a avea învoirea adunării. În adunare avea ori-cine dreptul să vorbească.

În timpul eroc organizația după ginți începuse la Greci să se strice. Prin formarea proprietății private, dreptul mamei a fost înlocuit cu dreptul tatei, pe care-l moșteniau copiii; căsătoria nu mai era comună, ci fie-care bărbat își avea unica sa soție. Adoptarea celor prinși în războiu fu

²⁾ Un fel de vestitori și însoțitori.

înlocuită cu sclăvia acestora. Indată-ce au ajuns să se recunoască de îndreptătită proprietatea privată, organizarea după ginți s'a preschimbat cu una nouă, *statul*.

Semnul, prin care se mai deosebia un trib de altul, era, la cele mai multe popoare, și un dialect deosebit. Dialectele limbei grecesci nu se deosebiau prea tare unele de altele din cauza, că Grecia era o țară mică și locuitorii veniau adese-ori în atingere. Cu toate acestea chiar și în Atica cea mică se vorbea un dialect deosebit, care a devenit mai târziu limba literară ¹⁾ pentru scrierile prosaice. ²⁾

Triburile grecesci au format mai târziu populațiuni mici, în cari gințile, fratriile și triburile trăiau în neatarnare unele de altele. Aceasta era o rganizarea cea mai înaltă, la care pute ajunge o societate întocmită după ginți. Greci, din timpul eroic nici nu se simțiau ca națiune în înțelesul de azi, de aceea nici nu purtau încă numele general de Elini, pe care și-l luară numai mai târziu, după înființarea statelor.

Starea economică.

În timpul eroic se începuse deja împărțirea muncii. Aproape tot ce se lucra era mai numai pentru trebuințele proprii. Comerțiu nu se făcea mai de loc și dacă se făcea, era numai un schimb. Banii erau aproape necunoscuți, ici-colea începuseră să folosească bucăți de metale nobile pentru schimb.

Ocupațiunea principală din timpul acela era *agricultura și crescerea vitelor*. Toate cerealele cunoscute nouă

¹⁾ Limba, în care se scrie.

²⁾ Cari nu erau în versuri (poetice).

(afară de cucuruz) se cultivau, asemenea erau cunoscute animalele noastre de casă. Pe lângă acestea se ocupau și cu *grădinăritul* și *cultura viței de vie*. Isoare de câștig mai erau și *vénatul*, *pescuitul* și *meseriile*. Intre meseriași erau vestiți *faurii* — unul dintre Ței era însuși faur, — cari lucrau ferul, cositorul, plumbul și arama. Erau și *aurari* și *argintari* vestiți, cari sciau face scule frumoase, după-cum au dovedit obiectele aflate în urma săpăturilor de pe locul, unde a fost vechia Troia. Cei vechi erau și *țesători* buni; din pânză și lână făceau haine, straie ș. a. *Pantofarii* făceau sandale (opinci, cari nu îmbucă preste dunga piciorului) și păpuși cu băeri. *Zidarii* sciau face ziduri cu turnuri împrejurul orașelor, case cu două rënduri și cu odăi despărțite. Grăunțele se măcinau cu morișca de mână. *Olarii* făceau vase de tot felul, pe cari le împodobiau cu diferite figuri, apoi unelte pentru tors și țesut.

Musica și poesia.

Grecii cei vechi iubiau foarte tare musica și poesia. Cu mult înainte de cântecele homerice se cânta în cinstea Țeilor. Poeti călători spuneau la sêrbători cântece eroice. Cântăreții aceștia se numesc *rapsodi*. Cântecele eroice mai plăcute și mai răspândite erau aduse în legătură mai de aproape unele cu altele, ce nu plăcea, se lăsa la o parte, alte părți se lărgiau, adăugându-li-se întemplări noue. În felul acesta s'au născut epopeele¹⁾ *Ilias* și *Odisea*.

Drept autor al acestor doue cântece e socotit *Homer*, care a trăit pe la anul 900 înainte de Christos. Se pare însă, că el a adunat numai singuraticele cântece, formând

¹⁾ Istorisire lungă făcută în versuri.

pe cele doue amintite mai sus. In jurul lui Homer s'au adunat și alți cântăreți, numiți *ciclici*, cari se ocupau în cântecele lor cu aceea ce li-se părea că lipsește în cele homerice. Intre ciclici e amintit *Arctinus* și *Stasinus*.

La Dorii din Boeția se cultiva poesia didactică, prin care se răspândiau adecă învățături religioase și sfaturi înțelepte. Intemeetorul acestui soi de cântece ar fi fost *Hesiod*, care o trăit pe la a. 800 a. Chr. Doue dintre cântecele lui sunt mai însemnate: „*Fapte și zile*“ și „*Teogonia*“. În cel dintăiu dă sfaturi pentru viață, în al doilea înșiră toate legendele religioase despre ȕei, ceea-ce-l face mai însemnat și decât *Ilias* și *Odisea* pentru cunoascerea credințelor despre ȕei la Greci.

Religia.

Grecii erau păgăni, închinându-se la un număr mare de ȕei, ȕeițe și semiȕei. ȕeii și-i închipuiau nemuritori, pururea tineri, altminteri însă înzestrați cu tot felul de putimi, ca și oamenii, dar' lipsiți de ori-ce năcaz, trăind lume albă pe Olimp, unde petreceau bând *nectar*, o beutură minunată, pe care-li-o servia *Ganimedes*, și mâncând *ambrozie*, care li făcea nemuritori.

Mituri despre facerea lumii și despre ȕei aflăm în *Teogonia* lui *Hesiod* și în cântecele lui *Homer*.

Facerea lumii.

Lumea s'a născut din *Haos*¹⁾, o masă fără formă, în care se luptau toate elementele unul contra celuilalt. Doue vietăți erau atunci pe lume: *Ghëa*, ȕeița pământului, și

¹⁾ Români avem exclamațiunea „Până-i hăul“ (nici-odată).

Uranos, deul ceriului. Acestia s'au căsătorit și au născut pe monstrii numiți *Hecatoncheirii* (cu 50 capete și 100 mâni), *Ciclopii*, cu un singur ochiu în frunte, *Titanii* și *Giganții*, toți uriași. Uranos, supărat pe Ciclopi, i-a aruncat în *Tartaros* (iad). Ghëa a îndemnat pe ceilalți copii ai ei să răsbune pe cei pedepsiți. *Cronos* (la Romani *Saturn*) alungă pe tatăl seu de pe tron și se căsătoriește cu sora-sa *Rëa*. Tatăl său alungat l-a afurisit să pătească cu copiii lui, ceea-ce a pățit și el. Ca să scape de primejdia aceasta, a înghițit toți copiii, ce îi născă Rëa. Pe cel din urmă, *Zeus*, l-a scăpat Rëa, dându-i să înghiță o peatră înfășată. Crescând Zeus, a dat tatălui-seu Cronos o beutură, care l-a făcut să verse pe toți frăținii înghițiți. și s'a răsculat apoi contra lui. 10 ani a ținut lupta aceasta, în care Titanii luptau contra lui Zeus. Pe urmă a învins acesta, iar' cei trei frați și-au împărțit domnia lumii, luând Zeus (la Romani Iupiter) ceriul, *Poseidon* (Neptun) mările și *Pluto* infernul. Pământul a rămas al tuturor.

Dintre Titani a scăpat de urgia lui Zeus numai *Prometeu*. El își petrecea timpul făcând din pământ și apă figuri, cărora le da suflare vie. În moduri acesta s'au născut cei dintâi oameni. Ei erau însă nise ființe neajutorite, asemenea animalelor, lipsindu-le lumina deoasă, *spiritul*. Atunci se suie Prometeu la ceriu, fură ceva din focul deese și-l dăte oamenilor, cari căpătară astfel spirit și îndemănare. Când a vădut Zeus isprava lui Prometeu, l-a legat de o stâncă în Caucaz, de unde l-a scăpat mai târziu Heracle (v. a.), iar' preste oameni a trimis un potop grozav. Numai fiul lui Prometeu, *Deucalion* și nevasta-sa *Pirra* au scăpat într'o ladă. După-ce au plutit 9 zile pe apă,

Hera.

lada s'a oprit pe muntele Parnas. Cei doi scăpați au eșit din ladă și au adus lui Zeus jertfă de mulțamită. Inima lui Zeus s'a muiat, vedând credința lor, și le-a dat voie să ceară ceva dela el. Ei au cerut, ca Zeus să reinvie neamul omenesc. Țeul le-a poruncit-să arunce petri înderetul lor. Din petritele lui Dencalion s'au făcut bărbați, din ale Pirrhei femei.

Țeii au început să iubească pe oamenii cei noi. Ei veniau adese-ori printre ei și în felul acesta răspândiră cultura la neamul omenesc.

Zei.

Căpetenia Țeilor era *Zeus*. Mișcând aerul, face să se schimbe ziua cu noaptea, precum și anotimpurile. Dela el vin viforele, fulgerii, zăpada, grindina, ploaia și roua. Viața omului încă era în mâna lui. Legea și dreptatea sunt dela el, care răsplătesce greu ori-ce vătămăre a lor. Toate întocmirile sociale stau sub scutul lui, indeosebi grijește de sfințenia jurământului, de bunăstarea ginților etc. El apără ori-ce familie de rău, de aceea în mijlocul curții grecesci era altarul lui, pe care îi jertfia tatăl, capul și preotul familiei.

Sora și soția lui Zeus era *Hera* (Juno), care îndeplinia ce făcea și Zeus. Ea era singura Țeită măritată, de aceea supraveghia cu multă îngrijire, ca oamenii să păstreze sfințenia căsătoriei, și pedepsia cu mare asprime pe cel-ce s'ar fi greșit în contra acestei întocmiri sfinte.

Pallas Athene (Minerva) era fiica lui Zeus. Ea era Țeită rășboiului purtat după anumite regule, ea a inventat toate măestriile. Pe om l-a învățat agricultura, dându-i plugul,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Templul Atenei în Āgina.

carul și grebla. Torsul, țesutul și multe instrumente musicale, îndeosebi fluera, sunt tot dela ea. Atena e ocrotitoarea orașelor și a tuturor întocmirilor cetățenesci. Ea crește tinerimea, supraveghează cu asprime mănuirea dreptății și administrarea înțeleaptă a comunelor. Cea mai mare cinste i-se da în orașul Atena, carea avea să-i mulțamească și olivul (maslinul).

Hefestus (Vulcan) era zeul focului. Despre el se dicea, că a inventat măestria lucrării metalelor. Atelierele lui erau vulcanii, îndeosebi Etna în Sicilia, unde Ciclopul îi erau calfe.

Cel mai nobil fiu al lui Zeus era zeul *Apolo*, numit *Febus*, adică Strălucitorul. El pedepsește ori-ce nedreptate și ori-ce crimă, apără de rele și ajută la năcaz. La boale e medicul vindecător, fiind el și tatăl lui *Asclepius* (Esculap) zeii medicinei. El scutesce drumurile și intrările caselor, de aceea îi puneau Grecii chipul în curți și la porți. Fiind zeul artelor, era căpetenia celor nouă muse, *Clio* (istoria), *Calliope* (poesia epică), *Melpomene* (tragedia), *Talia* (comedia), *Erato* (mimica), *Euterpe* (poesia lirică), *Terpsichore* (jocul), *Polihimnia* (imnurile), *Urania* (astronomia). Cultul¹⁾ lui înfloria în Grecia întreagă, îndeosebi erau vestite în privința aceasta Delfi și insula Delos. La început era *Apolo* și zeul soarelui, mai târziu și-au croit Grecii alt zeu, numit *Helios*, care trecea cu soarele preste cer.

Sora lui *Apolo* era *Artemis* (Diana), zeița morții grabnice, a vânătoarei și a curățeniei fecioresci. La vânătoare era întovărășită de nimfe frumoase. Cel mai plăcut ținut îi

¹⁾ Închinarea la zei.

Poseidon.

era Arcadia, unde petrecea adese-ori. Arcadienii și diceau, că ea a fost strămoașa lor. Credința aceasta e o dovadă, că ȳei și ȳeiȳele grecesci au fost intemeetorii sau intemeetorele giȳilor, fiind apoi divinisaȳi (socotiȳi ȳei).

ȳeul mării era *Poseidon* (Neptun). Locuinȳa lui era un palat pe fundul mării. Cu furca lui cu trei coarne miȳca valurile mării și le liniscea. El era incunjurat de Tritoni și Nereide.

Ares (Mars), era ȳeul rėsboiului sȳngeros și al rėsbnării de sȳnge.

Afrodita (Venus), era ȳeiȳa dragostei animalice și a frumsetei corporale. Fiul și tovarėsul ei era *Eros* (Amor, Cupido), inchipuit ca un bȳiat frumos, cu aripi de aur, care sȳgetează inimile, umplėndu-le de amor ferbinte. Iubita lui e *Psiche*. Afrodita umbla intovărășitȳ de *Charite* (Graȳii) și *Hore*.

Hestia (Vesta), e ȳeiȳa vetrei. Cultul ei a inceput mai tȳrȳiu. Toate binecuvėntȳrile vieȳii familiare i-se atribuiau ei. La vatra ei afla adȳpost strȳinul și fugarul.

Demeter (Ceres), fiica lui Cronos și a Reei, e ȳeiȳa plantelor. Ea a dat ȳamenilor cerealele și i-a invėtat agricultura. Grecii i-se inchinau cu deosebitȳ pietate (evlavie), de aceea și petrecea bucuros intre ei. Fiica ei era *Persefona* (Proserpina), pe care o iubia cu toatȳ puterea inimei ei de mamȳ. Zeus, tatȳl Persefonei, o fȳgȳduise, fȳrȳ scirea mamei, de nevastȳ lui Hades, ȳeul lumii celeilalte. Hades o furȳ și o duce intre impėrȳȳia lui. Cu inima frȳntȳ de durere, fȳrȳ sȳ mȳnȳnce și sȳ bea, a rȳtȳcit Demeter 9 ȳile fȳrȳ sȳ-și afle copila. Intre sfėșit ii spune Helios, unde a ajuns. Plinȳ de mȳnie, a trimis secetȳ și foamete pe pȳ-

Ares.

mânt. Oamenii era să se prăpădească,  ei nu- i mai căpătau jertfele. Zeus se in-voesce, ca Persefona să se rentoar  pe p m nt dacă nu va fi m ncat nimic în lumea ceealaltă. Ea gustase însă dintr'un măr, cu toate acestea 'i s'a dat voe să pe-treacă o jum tate de an sub p m nt  i ceealaltă jum tate de-asupra.

Hermes (Mercur), e  eul, care vestesce poruncile  eilor. El e totodată  i  eul comerciului, al negustorilor  i al șireteniei. El conduce  i sufletele celor mor i în lumea ceealaltă.

Domnitorul lu-

mii celor morți era *Hades* (Pluto). El era ȕeul cel urgisit, pentru-că ducea fără milă pe oameni din lumea aceasta in ceealaltă. La intrare, in împărăția lui Hades păzia cânele Cerberus, care avea trei capete. Sufletele celor morți erau trecute de luntrașul Charon preste riul Stix, dar' numai dacă omul avuse pe pămēnt o inmormēntare cinstită și avea in mână un ban, cu care să plătească trecerea. Sufletele trebuia să bea din riul Lete, ca să uite de tot, ce au pățit pe pămēnt. Acum devin umbre. Viața după moarte e fără dureri, dar' și fără plăceri. Judecata asupra umbrelor o făceau Minos, Radamantis și Eacos. Sufletele celor buni veniau in Elisiu, ale celor răi in Tartarus, locul chinului.

Cultul lui Hades era puțin răspândit. Mai târziu au făcut din el ȕeul avuției, care, ajutat de soția lui, contribuie la crescerea plantelor și dă oamenilor aurul și celelalte metale nobile. De aceea il numiau și *Pluto*, *Pluteus* (la Romani *Dis*), adecă Cel bogat.

Cel mai tinēr dintre ȕei era *Dionisos* (Bacchus), fiul lui Zeus. El e ȕeul bucuriei și al beției. Mereu cutrieră dealuri și văi păduroase, insoțit de câți destrăbălați și mai ales destrăbălate, ființe jumētate om, jumētate animal, inșirate in mitologie¹⁾ sub numele de Satiri, Pani, Sileni, Menade, Bacchante, apoi Naiade, Orcade și Driade. Tot de ceata lui Dionis se țineau Centaurii, jumētate om, jumētate cal.

Pe ȕei ii cinsteau, aducēndu-le jertfe din produsele pămēntului. In timpul eroic, obiceiul de-a jertfi chiar și

¹⁾ Mitologia e istoria plină de povești despre ȕei, ȕeițe, semiȕei și eroi.

oameni nu era încă stins de tot, după cum se vede și din istoria războiului troian. Mai târziu se făceau sărbări și petreceri anume în cinstea singuraticilor dăi, cărora li s'au ridicat și temple frumoase. Despre aceasta vom spune mai multe în partea a II-a.

Migrațiunea dorică și întemeierea coloniilor grecesci.

După terminarea războiului troian s'au început în Grecia un șir de schimbări și răsturnări, cari au dat altă față organizării semințiilor grecesci. Acestea începură să-și părăsască vetrele cele vechi și să-și caute patrie mai bună în alte părți, fără de-a trece însă prea departe preste marginile Greciei și preste țărmurii mării mediterane. Mișcarea aceasta e cunoscută în istorie sub numele de *migrațiunea dorică*. Causa acestei migrațiuni nu se pot statorî cu siguranță istorică; din modul, cum s'au întâmplat însă, se vede că au fost mai ales întreprinderi de jaf. Unele poporațiuni produceau deja multe lucruri, ceea-ce le ajuta să grămădească avuții, cari născuau lăcomia altor poporațiuni mai puțin înaintate. Acestea cercau să-și câștige acele avuții răpindu-le dela alții. De altă parte, înmulțirea muncii și dorința de a scăpa de ea, dar' nu și de roadele ei, încă îndemna la aceste expediții de jaf, numite războaie, pentru-că în modul acesta se puteau câștiga sclavi. Cei prinși în războiu nu se mai adoptau din partea ginților, ci se prefăceau în sclavi, cari trebuiau să muncească pentru stăpânii lor. Instituțiunea (intocmirea) sclăviei a ajutat apoi Grecilor liberi, ca să se poată ocupa mai mult cu comerțul, artele și științele, creând aceea-ce admirăm și acum. Nu trebuie însă să uităm, că sclăvia a fost o pată, pe care nu o va

puté sterge nici-când frumseța statuelor grecesci, nici celelalte isprăvuri ale artei și științei grecesci.

Migrațiunea a început-o (pe la anul 1100 înainte de Chr.) poporul *Tesaliilor*, cari s'au așezat în țara numită după ei Tesalia. Poporațiunea veche fu parte supusă și iobăgită, parte emigră. *Eolii* au cuprins Boeoția. O altă seminție, *Dorii*, s'au așezat la poalele muntelui Oeta. Ținutul acesta s'a numit Doris. Dorii au fost alungați și de aici de Boeoțieni, de aceea au călătorit și mai departe spre sud și au cuprins după multe lupte Peloponezul. După legendele istorice cuprinderea Peloponezului s'ar fi făcut sub conducerea urmașilor lui Heracle, numiți Heracliți, cari voiau să-și recucerească vechea patrie, preste care stăpâneau urmașii lui Pelops.

Acheii alungați din toate părțile Peloponezului, afară de Arcadia, au împins și ei poporațiunea ionică din partea nordică a peninsulei, pe care o cuprinseseră ei, dându-i numele Achaia. *Ionii* cuprinseseră Atica. Dorii intrară chiar și în Atica (1068 a. Chr.), amenințând să cuprindă Atena. De primejdia aceasta i-a scăpat pe Atenieni regele lor *Codru*. Oraculul din Delfi prorocise, că învingerea va fi de partea celor ce-și vor perde pe regele. Codru a hotărît să se jertfească pentru poporul lui. El se îmbracă în haine de păstor și merge în castrele Dorilor. Aici începe într'adins ceartă cu câți-va dușmani, cari îlucid, după-cum a dorit. Recunoscând Dorii în persoana celui ucis pe regele Atenienilor, s'au retras în Peloponez, iar' Atenienii, în semn de recunoștință, au hotărît să nu mai aleagă alt rege în locul lui Codru.

Dorii păstrară și în patria cea nouă vechea organizare după ginți. Ei se organizară după trei triburi, fie-care îm-

părțit în 10 ginți. Fratria lipsia la ei. Dintre locuitorii vechi cei-ce s'au supus de bună voie au trebuit să plătească dări. Ei își păstrară însă libertatea personală și averea, n'aveau însă drept să se amestece în administrarea țării, nefiind primiți în organizarea după ginți. Cei supuși cu puterea fură prefăcuți în iobagi și sclavi, așa că în Laconia (Lacedemon) erau trei clase (bresle) sociale: *Spartiații* (Spartanii), stăpânii, cari locuiau în Sparta, *Perieci* sau Lacedemonenii — numele din urmă dat mai târziu și Spartanilor — cari plăteau birurile, și *Helotii*, sclavii.

Coloniile.

Migrațiunea dorică a fost prima cauză a întemeerii de *colonii*. În curând au contribuit la aceasta și alte cauze, cum au fost ~~certele de partid, războaie, înmulțirea populațiunii, sărăcirea și mai târziu și interese comerciale.~~ Mișcarea aceasta colonisătoare a fost așa de vie, încât în răstimpul dela migrațiunea dorică până la ivirea lui Solon (594 a. Chr.) s'a ridicat numărul orașelor întemeiate de coloniști la 250.

Inceputul colonisărilor l-au făcut Eolii din Boeția, cari s'au așezat pe țărmurul Asiei-mici, în *Misia* și *Troia*, și pe insulele învecinate. Lor le-au urmat Ionii, întemeind *Miletul*, *Efesul*, *Foce*a ș. a. Douăsprezece din aceste colonii au înființat *federațiunea (tovărășia) ionică*, care-și ținea sfătuirile și-și prășnuia sărbările comune pe promontoriul ¹⁾ Micale. La federațiunea aceasta s'au alăturat coloniile eolice *Smirna*, *Samos* și *Cheos*. Spre nord dela coloniile acestea erau cele dorice *Halicarnas*, *Cnidus* și insulele

¹⁾ O limbă de pământ, care iese în mare.

Rodus și *Cos*. Pe țărmurile Helespontului și al Propontei erau coloni întemeiate de coloni din Asia-mică. Astfel erau *Abidus*, *Lampsacus*, *Perintus*, *Chalcedon* și *Bisanțul*. Cu încetul răsăriră în ținuturile popoarelor barbare, pe țărmurile Mării-negre, orașele grecesci *Heraclea*, *Cerasunt*, *Trapezus*, *Dioscurias*, *Fasis*, *Tanais*, *Tomis* (Constanța) ș. a.

Colonisările s'au întins în curând și înspre apus, în Italia, Sicilia, Franca sudică, Spania, Africa de nord. În Italia se înmulțiseră așa de tare, încât partea de sud a acestei peninsule se numia *Grecia-mare*.

Între coloniile mai însemnate din Italia au fost *Cume*, *Sibaris*, *Croton*, *Metapontus*, *Locri*, *Regium*, *Tarentul* ș. a. În Sicilia *Siracusa*, *Agrigentul*, *Gela*, *Catana*, *Messina*, *Segesta* ș. a. în Franca *Marsilia*, în Spania *Saguntul*, în Africa *Cirene*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Urmările acestor colonisări au fost însemnate. Până la ele produceau oamenii numai ceea-ce se cerea pentru împăcarea trebuințelor zilnice. Prin colonisări au venit Grecii în atingere cu popoare barbare sau semibarbare, cărora puteau să le vândă prisosul produselor lor. În deosebi coloniilor din Asia-mică le umbla foarte bine, căci acolo se întâlneau drumurile de pe uscat cu cele de pe mare. Coloniile asiatice mai veniră în atingere cu Fenicienii și alte popoare, cari își aveau cultura lor. Dela acestea au împrumutat măsurile și banii, cari lipsiau mai înainte. În urma acestora negoțul nu mai era o simplă schimbare de mărfuri, cel puțin nu la popoarele cu oare-care cultură. Progresul coloniilor a influențat și asupra orașelor din patria-mumă, unde comerțul și meseriile încă luară un avânt însemnat.

Grecii ajunseră în curând stăpânii comerțului din lumea cunoscută pe atunci, făcând cea mai crâncenă concurență Fenicienilor. Comerțul Fenicienilor se întemeia în mare parte pe jaf, al Grecilor era pacinic și liber. Unde veniau ei, aduceau din patrie sămânța culturii grecesci și fiind-că nu aveau în vedere numai câștigul, în coloniile lor înfloriră, pe lângă comerț și meserii, artele și științele.

Indice alfabetic.

Numerii indică pagina.

A bidus	55	Atlas	13	Clitemnestra	29
Acarmania	5	Augias	12	Cmidus	54
Achaia	5	B acchus	51	Codru	53
Acheii	7, 53	Bachante	51	Colchis	20
Achile	26	Basileus	38	Coloniile	54
Adunareaă poporal	39	Bisauț	55	Consiliul că- peteniilor	39
Aeetes	21	Boeotia	5	Copais	6
Afrodita	49	C achia	11	Corchira	6
Agamemnon	24, 29	Cadmus	8	Corint	5
Agrigentul	55	Calchas	24	Cos	6
Alba-longa	29	Calipso	32	Creon	20
Alexandru	23	Calliope	47	Creta	6
Alfeus	6	Castor	17	Cronos	43
Amazoane	12	Catana	55	Croton	55
Ambrozia	42	Cecrops	8	Cume	55
Amor	49	Centauri	51	Cupido	49
Andromache	27	Cerberus	13	D anaide	9
Andromeda	10	Cerasunt	55	Danaus	8
Andros	6	Ceres	49	Deianira	14
Anteu	14	Chalcedon	55	Delos	6
Antigona	19	Charibdis	32	Demeter	49
Apolo	47	Charite	49	Deucalion	43
Arcadia	5	Charon	51	Diana	47
Arctinus	42	Chefalonias	6	Dionisos	51
Ares	49	Chefisis	6	Dioscurias	55
Arete	11	Cheos	6, 54	Dis	51
Argo	21	Ciclade	6	Dorică, mi- grațiune	52
Argolis	5	Ciclici	42	Dorii	7, 53
Argonautica, expediție	20	Ciclopi	30	Doris	5
Ariadna	15	Circe	31	Dreptul ma- mei	35
Artemis	47	Cirene	55	Dreptul tatei	36
Asclepius	47	Citera	6	Driade	51
Atica	5	Clio	47		

Eacos	51	Giganții	43	Iuno	45
Economică, starea	40	Gintea	35	Iupiter	43
Efes	54	Ghëa	42	Labirint	16
Egeu	14	Gorgone	10	Lacedemonenii	54
Eghina	6	Grații	49	Laconia	5
Eghistos	30	Grecia mare	55	Laertes	33
Elena	24	Grecii 5, —		Laios	17
Elini	7, 40	originea nu-		Lampsacus	55
Elis	5	melui	7	Laocoon	28
Elisiu	51	Hades	31, 51	Lestrigoni	31
Enea	29	Halicarnas	54	Lete	51
Eolii	7, 53	Haos	42	Leucas	6
Eolus	31	Harpîi	21	Leucotea	32
Epigonii	20	Hecatoncheirii	43	Locris	5, 55
Epir	5	Hector	27	Mars	49
Erato	47	Hefestus	47	Marsilia	55
Eris	23	Helen	7	Medeea	21
Eroi	9	Helicon	6	Meduza	10
Eros	49	Helios	47	Megarîs	5
Erimantos	6	Helle	21	Melpomene	47
Esculap	47	Helotii	54	Menade	51
Eteocle	19	Hera	45	Menelaos	24
Etolia	5	Heracle	11	Mercur	50
Eubea	6	Heraclea	55	Mesenia	5
Eumeos	33	Heracliði	53	Messina	55
Euristen	11	Hercule	11	Metapontus	55
Eurotas	6	Hermes	50	Micale	54
Euterpe	47	Hesiod	42	Milet	54
„Fapte și ðile“	42	Hesperide	12	Minerva	45
Fasis	21, 55	Hestia	49	Minos	15, 17, 51
Feacii	32	Hidra	12	Minotauros	15
Febus	47	Homer	23, 41	Misia	54
Focëa	54	Hore	49	Musica	41
Fochis	5	Iason	20	Naiade	51
Fatria	38	Ifigenia	24	Naxos	6
Fratriarch	38	Ilias	23, 41	Nectar	42
Frixos	21	Ilion	23	Nemeic, leul	12
Ganimedes	42	Iocasta	19	Neptun	43
Gela	55	Ionică, fede-		Nereide	49
Gibraltar	13	rațiunea	54	Nessus	14
		Ionii	7, 53	Niobe	9
		Itaca	6		

Oceanos	31	Polihimnia	47	Spartiații	54
Odisea	23, 41	Polinice	19	Sporadele	6
Odiseu	30	Polux	17	Stasinos	42
Oedipus	17	Poseidon	43, 49	Stix	51
Oeta	6	Priamus	23		
Olimpul	6	Procrustes	15	Taighetus	6
Orcade	51	Prometeu	12, 43	Talia	47
Oreste	30	Proserpina	49	Tanais	55
Orfeu	17	Psiche	49	Tantalus	31
Osa	6			Tarent	55
		Radamantis	51	Tartaros	43
Pallas Athene	45	Rapsozi	41	Telemac	33
Pamirus	6	Răa	43	Teogonia	42
Pani	51	Regium	55	Terpsichore	47
Paris	23	Rodos	6	Tesalia	5
Patmos	6	Roma	29	Tesalii	53
Patroclus	26			Teseu	14
Pegasus	10	Sagunt	55	Tetis	23
Pelasgii	7	Salamis	6	Tiresias	31
Peleu	23	Samos	6, 54	Titanii	43
Pelias	20	Samotrache	6	Tomis	55
Peloponez	5	Satiri	51	Trapezus	55
Pelops	9	Saturn	43	Tribul.	38
Penelope	33	Scila	32	Tritoni	49
Peneus	6	Segesta	55	Troia	23, 54
Perieci	54	Semiței	9		
Perifetes	15	Sfinx	19	Ulixes	25
Perintus	55	Sibaris	55	Urania	47
Persefona	49	Sileni	51	Uranos	43
Perseu	10	Simplegade	21		
Pilade	30	Sinis	15	Venus	49
Pirra	43	Sinon	28	Vesta	49
Pluteus	51	Siracuza	55	Vulcan	47
Pluto	43, 51	Sirene	32		
Poesia	41	Sisifus	31	Zachintos	6
Polideuces	17	Smirna	54	Zeus	43, 45
Polifem	30	Spartanii	54		

Tabla de materii.

Geografia Greciei vechi	5
Despre începutul Grecilor	7
Timpul eroic	9
Perseu	10
Heracle	11
Teseu	14
Oedipus	17
Expediția argonautică	20
Răsboiul troian	23
Causa răsboiului	23
Luptele	25
Întâmplări din răsboiul Troian	26
Rentoarcerea Grecilor	29
Rătăcirile lui Odiseu	30
Cultura în timpul eroic	34
Organizațiunea socială	34
Starea economică	40
Musica și poesia	41
Religia	42
Facerea lumii	42
Zei	45
Migrațiunea dorică și întemeierea coloniilor grecesci	52
Coloniile	54
Indice alfabetic	57
